

Opis przedmiotu

Nazwa przedmiotu: Historia średniowiecza

2. Kod przedmiotu:

3. Język wykładowy: polski

4. Kierunek: historia

5. Specjalność: nauczycielska

6. Rok: 1 Semestr: 2

7. Tytuł/stopień oraz imię i nazwisko prowadzącego przedmiot:

Prof. dr hab. Marek Derwich

Imiona i nazwiska pozostałych członków zespołu:

.....
.....
.....

9. Formy zajęć wchodzące w skład przedmiotu, wymiar godzinowy, forma zaliczenia:

Forma zajęć	Wykład	Ćwiczenia/ Ćwiczenia tablicowe	Laboratorium/ Ćwiczenia praktyczne	Projekt	Seminarium
Liczba godzin w semestrze	30	60			
Forma zaliczenia	egzamin	zaliczenie			

10. Liczba punktów ECTS:10

11. Poziom (podstawowy/zaawansowany):

12. Wymagania wstępne:

brak

13. Cele kształcenia:

Ukazanie procesu tworzenia się i rozwoju średniowiecznej Polski i Europy w kontekście rozwoju najważniejszych innych cywilizacji światowych do 1492 r. (głównie z kręgu cywilizacji śródziemnomorskich i środkowoazjatyckich). Przyczyny i skutki najważniejszych procesów i wydarzeń. Główne cechy cywilizacji europejskiej i polskiej w średniowieczu.
6. Charakterystyka zajęć: Wykład, wsparty wizualnymi prezentacjami map, szkiców, planów oraz zdjęć zabytków kultury materialnej i duchowej.

9. Warunki zaliczenia: egzamin pisemny.

Gruntowne poznanie najważniejszych, wybranych zagadnień z zakresu dziejów Polski średniowiecznej, zrozumienie mechanizmów kształtowania się i rozwoju państwa i władzy oraz funkcjonowania i zmian społeczeństwa, gospodarki i kultury.

14. Opis treści kształcenia w ramach poszczególnych form zajęć:

14.1. Wykład:

Wielka wędrówka ludów i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego oraz narodziny państw germańskich (IV-VII w.)
Europa karolińska VIII-X w.
Geneza i formowanie się państwa polskiego
Cesarstwo i Europa Środkowa do połowy XIII w.
Monarchia pierwszych Piastów
Formowania się i rozwój drugiej monarchii piastowskiej
Świat w okresie wypraw krzyżowych XI-XIII w.
Polska w okresie rozbicia dzielnicowego
Azja i Europa w okresie dominacji mongolskiej
Początki monarchii stanowych w Europie
Zjednoczenie i rozwój państwa polskiego w XIV w.
Kryzys cywilizacji europejskiej (1350-1450)
Unia z Litwą i rozwój Polski w okresie panowania Władysława Jagiełły
Złota jesień polskiego średniowiecza (1434-1492)
Europa u progu renesansu i wypraw geograficznych

14.2. Ćwiczenia/Ćwiczenia tablicowe:

Państwo Mieszka I
Dagome iudex
Św. Wojciech i zjazd gnieźnieński
Przyczyny załamania się monarchii pierwszych Piastów.
Św. Stanisław i Bolesław Szczodry
Społeczeństwo i państwo polskie w XI i XII w.
Tzw. testament Bolesława Krzywoustego
Kolonizacja na prawie niemieckim i polskim
Najazd Mongołów w 1241 r. i bitwa na Legnickim Polu
Rozwój gospodarczy Polski XIV-XV w.
Organizacja państwa i społeczeństwa w XIV-XV w.
Kościół w Polsce XIII-XV w. i jego rola
Rozwój kultury
Początki polskiej świadomości narodowej

Co to jest średniowiecze?
Przyczyny upadku cesarstwa na Zachodzie
Monarchia merowińska
Monarchia karolińska
Renesans karoliński
Człowiek i przyroda (uwarunkowania demograficzne i przyrodnicze rozwoju średniowiecza)
Formy organizacji społeczeństwa (sąsiedzi – ród – rodzina)
Wieś średniowieczna
Arystokracja, rycerstwo i dwór średniowieczny
Miasta i mieszczaństwo
Handel i komunikacja
Władza i państwo
Horyzont geograficzny i odkrywanie świata.

14.3. Laboratorium/ Ćwiczenia praktyczne:

14.4. Projekt:

14.5. Seminarium:

15. Literatura podstawowa:

S. Kwiatkowski, *Średniowieczne dzieje Europy*, Warszawa 2006.
B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, Warszawa 2000 i następne wydania

J. Strzelczyk, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Poznań 2001
Narodziny średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 1999
Rozkwit średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 2001
Schyłek średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 2003.

S. Szczur, *Historia Polski średniowiecznej*, Kraków 2002
U źródeł Polski (do 1038 roku), red. M. Derwich, A. Żurek (Polska. Dzieje cywilizacji i narodu), Warszawa-Wrocław 2002
Monarchia Piastów (1038-1399), red. M. Derwich (Polska. Dzieje cywilizacji i narodu), Warszawa-Wrocław 2003
Monarchia Jagiellonów (1399-1586), red. M. Derwich (Polska. Dzieje cywilizacji i narodu), Warszawa-Wrocław 2003
Polska pierwszych Piastów. Państwo – społeczeństwo – kultura, red. T. Manteuffel (Konfrontacje historyczne), Warszawa 1974
Polska dzielnicowa i zjednoczona. Państwo – społeczeństwo – kultura, red. A. GIEYSZTOR (Konfrontacje historyczne), Warszawa 1972
Polska około 1300. Państwo – społeczeństwo - kultura, red. W. Fałkowski, Warszawa 2003
Polska około 1400. Państwo – społeczeństwo - kultura, red. W. Fałkowski, Warszawa 2001

16. Literatura towarzysząca:

J. Strzelczyk, *Historia powszechna. Średniowiecze (Zrozumieć dzieje)*, Poznań 2001
M. Salamon, A. Waško, *Średniowiecze (Encyklopedia historyczna świata, t. IV)*, Kraków 2000
Historia Europy, red. A. Mączak, Wrocław-Warszawa-Kraków 1997, s. 11-232 (Późna starożytność; Średniowiecze)
Kształtowanie średniowiecza, red. M. Salamon; A. Bieniek [i in.], Kraków-Warszawa 2005
Późne średniowiecze, red. K. Baczkowski; J. Hauziński [i in.], Kraków-Warszawa 2005
R. Collins, *Europa wczesnośredniowieczna 300-1000 (Dzieje Europy)*, Warszawa 1996
Ch. Brooke, *Europa wczesnośredniowieczna 962-1154 (Dzieje Europy)*, Warszawa 2001
J.H. Mundy, *Europa średniowieczna 1150-1309 (Dzieje Europy)*, Warszawa 2001
D. Hay, *Europa w XIV i XV wieku (Dzieje Europy)*, Warszawa 2001
Wczesne średniowiecze, red. R. McKitterick, Warszawa 2003
Narodziny średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 1999
Rozkwit średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 2001
Schyłek średniowiecznej Europy, red. H. Samsonowicz, Warszawa 2003
Człowiek średniowiecza, ref. J. Le Goff, Warszawa-Gdańsk 1996
M. Cary, H.H. Scullard, *Dzieje Rzymu. Od czasów najdawniejszych do Konstantyna*, t. 2, Warszawa 1992,
R. Collins, *Europa wczesnośredniowieczna 300-1000*, Warszawa 1996,
D. Brodka, *Upadek Cesarstwa Rzymskiego w historiografii wieków IV-VI (Zarys problemu)*, "Przegląd Historyczny", 97 (2006),
G. Bühner-Thierry, *Imperium Karola Wielkiego*, Warszawa 2004,
P. Riché, *Życie codzienne w państwie Karola Wielkiego*, Warszawa 1973,
I. Wood, *Renesans karoliński*, [w:] *Wczesne średniowiecze*, red. R. McKitterick, Warszawa 2003,
M. Salamon, A. Waško, *Średniowiecze Encyklopedia historyczna świata, t. IV*, Kraków 2000,
M. Pastoureaux, *Życie codzienne we Francji i Anglii w czasach rycerzy Okrągłego Stołu (XII-XIII w.)*, Warszawa 1983,
G. Minos, *Historia starości. Od antyku do renesansu*, Warszawa 1995,
K. Modzelewski, *Barbarzyńska Europa*, Warszawa 2004, s. 117-170,

M. Bloch, *Spółeczeństwo feudalne*, Warszawa 1981,
Człowiek średniowiecza, red. J. Le Goff, Warszawa-Gdańsk 1996,
M. Defourneaux, *Życie codzienne w czasach Joanny d'Arc*, Warszawa 1963,
A. Rosset, *Drogi i mosty w średniowieczu i w czasach odrodzenia*, Warszawa 1974, s. 122-144
A. Mączak, *Rządzący i rządzeni. Władza i społeczeństwo w Europie wczesnonowoczesnej*, Warszawa 1986,
F. Cardini, *Wojownik i rycerz*, [w:] *Człowiek średniowiecza*, red. J. Le Goff, Warszawa-Gdańsk 1996, s. 97-143; M. Defourneaux, *Życie codzienne w czasach Joanny d'Arc*, Warszawa 1963,

M. Pastoureau, *Życie codzienne we Francji i Anglii w czasach rycerzy Okrągłego Stołu (XII-XIII w.)*, Warszawa 1983,
J. Strzelczyk, *Mieszko Pierwszy*, Poznań 1992,
J. Strzelczyk, *Bolesław Chrobry*, Poznań 1999
G. Labuda, *Stan dyskusji nad dokumentem "Dagome iudex" i państwem "Schinesghe"*, [w:] *Civitas Schinesghe cum pertinentiis*, red. W. Chudziak, Toruń, UMK, 2003
G. Labuda, *Mieszko II król Polski (1025-1034). Czasy przełomu w dziejach państwa polskiego* (PAU, Rozprawy Wydz. Hist.-Filoz. 73), Kraków 1992, \

G. Labuda, *Święty Stanisław biskup krakowski, patron Polski. Śladami zabójstwa – męczeństwa – kanonizacji* (Publikacje Instytutu Historii UAM 39), Poznań 2000,
M. Derwich, *Testament Bolesława Krzywoustego w polskiej historiografii średniowiecznej*, [w:] *Acta Universitatis Wratislaviensis 499, Historia XXXIII*, Wrocław 1980,
W. Korta, *Problemy bitwy legnickiej i stan badań*, [w:] *Bitwa legnicka. Historia i tradycja*, red. W. Korta, (Śląskie Sympozja Historyczne), Wrocław-Warszawa 1994,
J. Maroń, *Legnica 1241* (Historyczne Bitwy), Warszawa 1996,
J. Kurtyka, *Odrodzone królestwo. Monarchia Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego w świetle najnowszych badań*, Kraków 2001,
B. Geremek, *Zakończenie: modernizacja kultury*, [w:] *Kultura Polski średniowiecznej XIV-XV w.*, Warszawa 1997,
H. Manikowska, *Więź narodowa i państwowa*, [w:] *Kultura Polski średniowiecznej XIV-XV w.*, Warszawa 1997, s. 886-909